

La revista «Ciutat» o el noucentisme importat a Manresa

El noucentisme a Manresa no va tenir la mateixa importància i transcendència que en altres ciutats comarcals com Sabadell, Terrassa, Reus, Girona... La seva situació geogràfica, ciutat a mig camí de la capital i del Pirineu, li va impedir de rebre amb promptitud la influència de Barcelona i el concepte de civilitat tan estès en els pressupostos noucentistes. Manresa no té consciència de ser ciutat, aquella consciència a la qual es refereix Eugeni d'Ors en la seva glosa «La ciutat i les serres», sinó de ser un poble gran.

Solament uns intents per part de l'arquitecte Firmat i la presència de dibuixants com Anselm Corrons i la retardada aparició de Joan Vilanova, entre altres manifestacions menys rellevants o estrangeres com les col·laboracions d'en Labarta i Guardiola a la farmàcia Esteve, marcaran el pas de l'estètica del nou-cents per Manresa, on el debat camp-ciutat és sentit amb més intensitat que en altres indrets de Catalunya. La terra, la geografia, el paisatge ho justifica: És una ciutat la nostra, en perpètua enyorança: té el mar i la muntanya massa lluny. Només té a la vora Montserrat... i ens veiem privats de les vastes perspectives d'un paisatge d'amples horitzons, diu la presentació de «La nostra ciutat» en el número 1, de la revista, publicat al febrer del 1926 (1).

La revista «Ciutat», ideari d'art i cultura, editada per la Impremta Sant Josep, reflectirà al llarg dels seus vint números i dos anys d'existència l'intent contradictori de lluitar contra el provincianisme, el localisme, en favor de la civilitat, però sense renunciar totalment a la rusticitat pròpia dels homes de comarques. Joan Bellesguard diu dels manresans: No arribem a ésser uns ciutadans ni uns vilatans perfectes, però en cadascú de nosaltres hi ha les qualitats més remarcables i els efectes més característics alhora de la civilitat i la rusticitat (2).

Els esforços de Manresa per esde-

venir «urbana», per unir-se a aquest signe de cultura, de modernitat, de progrés i d'uropeisme que imposarà la ciutat industrial de les darreries de segle i que influirà notablement en tot l'ideari noucentista i fonamentalment en la seva novel·la, es palesaran constantment al llarg dels números de la revista «Ciutat», fins al punt que ja és hora de fer desaparèixer la *sotsdenominació de «comarcals» amb què alguns encara ens classifiquen*, car s'entén que hi ha escampada per les ciutats properes o allunyades de la capital una bona llavor ciutadana, que és, en alguns sectors, dignament cosmopolita.

«Ciutat» és una revista tardana, que ja pertany a la segona època del noucentisme, editada en plena dictadura de Primo de Rivera i havent-se ja dissolt la Mancomunitat de Catalunya.

La impotència de Manresa per generar per si sola una publicació és palesa en el fet que s'acull a la iniciativa i aportacions d'«estrangers». És inspirada i mantinguda pel qui havia estat professor de l'Escola Industrial i bibliotecari del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, Josep Farran i Mayoral, seguidor de prop de l'esperit de Xènius. Els seus articles i en especial la seva secció «Lletres a una amiga catalana» són d'un radicalisme exacerbant quant a l'exaltació de la raça i de la cultura com a sang espiritual de les nostres races, i no són gaire lluny de l'ideari dels nacionalismes europeus que s'aniran conformant en aquest període d'entregueres.

La revista «Ciutat», en les seves col·laboracions gaudeix de la presència habitual de Pius Font i Quer, Rafael Benet, J. F. Rafols, Farran i Mayoral i altres més esporàdiques d'Octavi Saltor, Tomàs Roig i Llop, Sebastià Gasch, Joan Sacs, Josep M. de Sucre, Guerau de Liost i Nicolau d'Oliver, que seguiran les aportacions locals de l'arquitecte Alexandre Soler i March, d'Ignasi Armengou, Calveras, Vicens

CIVTAT

IDEARI D'ART I CULTURA

Any II

MANRESA, MARÇ DE 1927

N.º 11

Cada vegada que en parlar de llengua o literatura catalana s'esmenta el nom de les comarques, ens sembla que sota la denominació comarcal, hom intenta descobrir una diferència de categoria que en realitat no existeix. Hom deuria parlar sempre de llengua o literatura catalana, tant si l'afereix correspon a un grup comarcal determinat com si pertany a escriptors cosmopolites exclusivament.

Sota la denominació d'homes de les comarques, se'ns classifica injustament, per bé que moltes vegades, cal reconèixer-ho, sense cap propòsit pejoratiu. No hi ha homes de les comarques, sinó tan sols gent catalana.

Ho hem repetit ja altres vegades. Tant català és l'escriptor que viu a Girona, a Sabadell, a Reus, a Manresa, com el que viu a l'Eixample barcelonès. Cal, doncs, que deixem de parlar, d'una vegada per a sempre, de la gent de les comarques. Perquè, al capdavant, l'esperit comarcal que sovint hom sent batejar en determinades pàgines de la nostra literatura, no és altra cosa que una modalitat més o menys definida del nostre esperit païral, cada dia més complexa a través de les evolucions que en els últims anys ha experimentat la cultura nostra. I ni els grups cosmopolites, ni els grups comarcals, no poden vantar-se, cadascun per la seva banda, d'haver-ne aconseguit la representació exclusiva. No hi ha, doncs, intel·lectuals cosmopolites ni comarcals, sinó catalans simplement.

En temps s'insolucrà el ruralisme amb l'ambient comarcal i el barcelonisme amb l'ambient ciutadà. I, tanmateix, caldria preguntar ara, si no hi ha escampada ja per les ciutats catalanes properes o allunyades de la capital, una bona llavor ciutadana que és, en alguns sectors, dignament cosmopolita. Per a bé de tots és convenient fer desaparèixer d'una vegada aquesta sotsdenominació de «comarcals» amb què alguns encara ens classifiquen.

Portada del número 11 de «Ciutat»

Prat i altres, sense oblidar les il·lustracions del dibuixant Anselm Corrons.

Els temes, si bé diversos, van del camp de la ciència al de l'art i de les lletres, predominant més aquestes últimes. De tots els seus continguts, destaquen, a part dels editorials, la secció ja citada de «Lletres a una amiga catalana» i la que sota l'epígraf de «La vida artística» protagonitza Rafael Benet. Si la primera gira més entorn de les lletres, la segona s'erigeix en crònica de tots aquells fets que es produïen a Barcelona, a Terrassa o a d'altres ciutats importants, i en tribuna pública on escatir determinats fets artístics, com per exemple el procés i vicissituds sofertes pels murals de Torres-Garcia al saló de Sant Jordi de la Generalitat.

Com a articles, cal esmentar els de Pius Font i Quer sobre botànica, un escrit sobre l'única visita que Gaudí féu a Manresa amb motiu d'una reforma exterior de la Seu projectada per Alexandre Soler i March, l'autor de l'article, els escrits a favor o en contra dels murals de Josep Maria Sert destinats a la Catedral de Vic, articles

sobre el pintor Joan Llimona, la polèmica entre Rafael Benet i Farran i Mayoral arran de l'article que sobre Le Corbusier escrigué el primer a la revista «La Ciutat i la Casa», la semblança de la personalitat i de l'obra del doctor Oleguer Miró i Borràs, ànima de la cultura local, i el dossier sobre les batalles del Bruch, que tanca el número 20, últim de la revista.

La revista «Ciutat» és una manifestació més de les idees noucentistes, potser no tan coneguda com altres publicacions de l'època, degut a l'oblit per part dels historiadors d'aquest tema d'aquells centres secundaris, com Manresa i el Bages, que amb molt de retard van rebre de la gran Barcelona el dret a la «ciutadania» i que encara pateixen com aleshores el contradictori debat camp-ciutat que, en una situació geogràfica molt peculiar, ni les autopistes, ni encara la televisió, per sort, no han pogut esborrar.

Pilar Parcerisas

Notes 1 i 2: Bellesguard, Joan, a l'article «La nostra ciutat», publicat al número 1 de «Ciutat», febrer 1926.

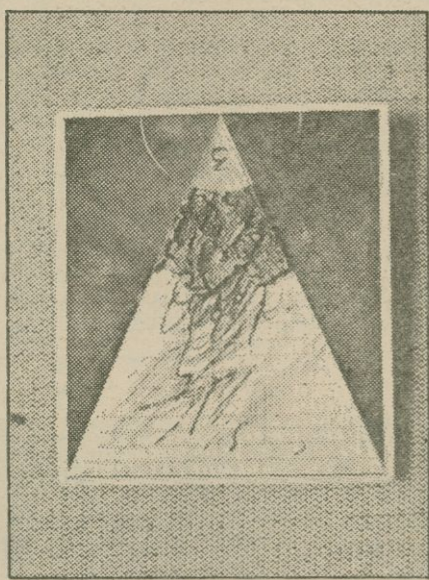
Exposicions a l'Empordà

Lluís Comín

Nat a Barcelona l'any 1958, deixeble de l'Escola Massana i diplomad en gemmologia per la Universitat de Barcelona, Lluís Comín, malgrat la seva joventut, produeix una obra alhora coherent i inequívocament personal. Una obra, d'altra banda, que esberla els compartiments estancs de les tècniques. Classificable —pel petit format i els materials— com a joies, depassa, de molt, el marc estricte d'aquests petits objectes portàtils que, d'una part, es converteixen en obres perfectament autònomes i, de l'altra, conjunten pintura, relleu i escultura. Lleus referències figuratives —dits, objectes, geom— s'alternen amb construccions geomètriques —triangles, cercles, quadrats, ratllats, quadriculats—, i el material base —l'argent, brillant o oxidat, l'esmail i matèries diverses— desapareix en tant que material «noble» fins a constituir una referència plàstica plena d'interès per ella mateixa. (Platja d'Aro, galeria Xaloc)

Corominas

Sens dubte, ens trobem davant d'una de les figures més interessants que ha produït darrerament l'art gironí. Un periple londinenc, una fidelitat constant a la dicció abstracta escollida des dels seus princis sarrianencs, una explo-

ració vers la mescla de mitjans —obre en llapis de paper i paper manipulats, caixes amb papers rebregats i pintats, etc—, en aquesta darrera mostra de la seva producció consolida la decantació vers la pintura pigment, sobre tela o paper, en cera o oli. El lliurament actual, col·locat sota la rubrica monogràfica del «Mediterrani», ens mostra l'actual esplèndida fase del pintor, amb el rar equilibri assolit entre la gestualitat del gargot, la pinzellada i la taca vigorosos, i l'equilibri formal de la composició i una organització sempre rigorosa, a vegades amb clares referències tectòniques i paisatgístiques, sempre, però al marge de qual-sevol possible anècdota identificadora i recompostes alhora de forma lliure i

pensada damunt de la superfície. (Cadaqués, galeria El Colom)

Lluís Roura

Es un pintor de Sant Miquel de Campmajor, però que s'ha projectat, a partir d'una adequada promoció, un treball constant i una obra alhora personal i lligada a la tradició, com una gran figura —dins el gènere del paisatge— de l'àmbit català.

Roura, en efecte, ha aportat dos elements diferenciadors, que el fan destacar per sobre de tants i tants paisatgistes que ha produït i produeix el nostre país: 1) d'una part, el tractament del paisatge empordanès i, més genèricament, el paisatge de planura i de poble i

que en la seva darrera producció ha enllaçat naturalment amb la tradició francesa del paisatge de platja, 2) de l'altra, i derivat una mica del punt de vista paisatgístic escollit, una renovació del llenguatge, que especialment en la seva interessant darrera etapa el fa prescindir cada cop més de l'accessori, bo i construït uns paisatges cada cop més estilitzats, on les tintes planes, gairebé monocromàtiques o girant a l'entorn d'una tonalitat dominant, quasi prescindien del gruix i de l'anècdota detallística. Una síntesi, doncs, que en la darrera producció ha assolit una dicció alhora pròpia i reeixida. (Palafrugell, Sala d'Art Empordà)

Jaume Fàbrega